

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 14 marca 2016 r.

Pozycja 177

POSTANOWIENIE

z dnia 7 marca 2016 r.

Sygn. akt Ts 332/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Rzepliński – przewodniczący i sprawozdawca
Piotr Tuleja
Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej J.B. w sprawie zgodności:

art. 101 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.) z:

1) art. 47 w zw. z art. 45 ust. 1 lub w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz w zw. z art. 6 ust. 1 i/lub art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.) lub art. 13 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169),

2) art. 77 ust. 2 w zw. z art. 47 lub w zw. z art. 2 lub w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz w zw. z art. 6 ust. 1 i/lub art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.) lub art. 13 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku w dniu 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169),

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 7 października 2015 r. (data nadania) J.B. (dalej: skarżący) zakwestionował zgodność art. 101 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U.88.553, ze zm.; dalej: kk) z art. 47 w zw. z art. 45 ust. 1 lub w zw. z art. 2 Konstytucji oraz w zw. z art. 6 ust. 1 i/lub art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U.1993.61.284, ze zm.; dalej: Konwencja o ochronie praw człowieka) lub art. 13 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz.U.2012.1169; dalej: Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych), jak też z art. 77 ust. 2 w zw. z art. 47 lub w zw. z art. 2 lub w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji

oraz w zw. z art. 6 ust. 1 i/lub art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i lub art. 13 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

Skargę konstytucyjną wniesiono na podstawie następującego stanu faktycznego i prawnego. Skarżący w marcu 2015 r. złożył w Sądzie Rejonowym w W. prywatny akt oskarżenia, zarzucając oskarżonej popełnienie występkę z art. 216 § 1 kk. Sąd Rejonowy w W. postanowieniem z maja 2015 r. umorzył postępowanie ze względu na przedawnienie karalności opisanych w nim czynów. Zażalenie wniesione od powyższego orzeczenia zostało oddalone przez Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z lipca 2015 r., doręczonym skarżącemu 7 sierpnia 2015 r.

Z wydaniem na podstawie zakwestionowanego przepisu wskazanych powyżej rozstrzygnięć skarżący wiąże naruszenie art. 47 Konstytucji, zgodnie z którym każdy ma prawo do ochrony czci i dobrego imienia oraz naruszenie zakazu zamykania drogi sądowej wynikającego z art. 77 ust. 2 Konstytucji. Zdaniem skarżącego zawarty w zaskarżonej regulacji okres przedawnienia ochrony dóbr osobistych wynoszący jeden rok od momentu uzyskania informacji na temat tego, kto jest sprawcą, jest nieadekwatny do znaczenia praw podmiotowych chronionych na poziomie Konstytucji przez regulację zawartą w art. 47 i w aktach prawa międzynarodowego, a mających swoje zakorzenienie w godności człowieka. W ocenie skarżącego przedstawiane w doktrynie funkcje przedawnienia ścigania uwzględniają tylko cele, jakie kara powinna osiągnąć w stosunku do oskarżonego, pomijając zupełnie znaczenie ochrony dóbr prawnych pokrzywdzonego i znaczenie, jakie ma dla niego wymierzenie kary sprawcy przestępstwa.

Skarżący wskazuje także na naruszenie w jego sprawie prawa do sądu. Realizacja tego prawa wymaga nie tylko formalnego zapewnienia drogi sądowej, ale musi stwarzać obywatelowi realną możliwość merytorycznego rozpatrzenia sprawy. W sprawie skarżącego przedmiotem rozstrzygnięcia miała być ocena, czy doszło do znieważenia osoby niepełnosprawnej znajdującej się w bardzo złym stanie zdrowia, jak stwierdza skarżący – „walczącej o przeżycie”. Ze względu na stan zdrowia, liczne hospitalizacje, osoba ta była niezdolna do podjęcia ścigania zarówno pośrednio – przez złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, wraz z wnioskiem o objęcie ścigania przez oskarżyciela publicznego, jak też bezpośrednio – przez złożenie aktu oskarżenia do sądu. Skarżący podkreśla, że ze względu na swoje wykształcenie i doświadczenie zawodowe jednakowym obciążeniem jest dla niego złożenie aktu oskarżenia do sądu, jak i zawiadomienie o przestępstwie do prokuratora. Istniejące regulacje przewidujące z jednej strony krótki termin przedawnienia, a z drugiej uniemożliwiające uwzględnienie przy ustaleniu dochowania terminów przedawnienia istnienia nieprzewidywalnej, niezależnej od sprawcy obiektywnej przeszkody niepozwalającej na podjęcie ścigania w czasie przewidzianym przez zaskarżoną regulację, doprowadziły w sprawie skarżącego do naruszenia prawa do ochrony czci i dobrego imienia, przez zamknięcie mu drogi do rozpatrzenia sprawy o jego znieważenie przez sąd. Niemożliwe bowiem dla skarżącego stało się uzyskanie sądowej ochrony jednego z konstytucyjnych praw, jakim jest prawo do ochrony dobrego imienia i czci, którego znaczenie Trybunał podkreślał wielokrotnie w swoim orzecznictwie.

W końcowej części uzasadnienia skarżący podnosi ponadto, że regulacje dotyczące przedawnienia czynów karalnych (stosunkowo krótki termin 1 roku, którego upływ obligatoryjnie skutkuje umorzeniem postępowania bez względu na powody niedochowania tego terminu) prowadzą *de facto* do wyodrębnienia grupy obywateli, którzy ze względu na stan zdrowia nie będą objęci ochroną czci i dobrego imienia zgodnie z dyspozycją art. 47 Konstytucji.

In fine skargi skarżący zwraca uwagę na generalny problem ochrony praw konstytucyjnych przysługujących osobom chorym i niepełnosprawnym, która to ochrona jest utrudniona przez wykładnię przepisów regulujących upływ terminów procesowych i materialno-

prawnych, nieuwzględniającej utrudnień w dochowaniu tych terminów wynikających z choroby czy faktu niepełnosprawności.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej jest ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o wolnościach lub prawach albo o obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji. Na etapie wstępnej kontroli Trybunał Konstytucyjny bada, czy skarga spełnia przesłanki, o których mowa w przywołanym przepisie Konstytucji oraz wymagania wskazane w art. 60 i art. 64-66 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.1064, ze zm.; dalej: ustawa o TK), a także, czy nie zachodzą okoliczności przewidziane w art. 77 ust. 3 tej ustawy.

2. Jak ustalił Trybunał, skargę konstytucyjną złożył w imieniu skarżącego adwokat, który przedstawił stosowne pełnomocnictwo.

3. Skarżący wyczerpał przysługującą mu drogę prawną, ponieważ postanowienie Sądu Okręgowego w W. z lipca 2015 r. jest prawomocne i nie przysługują od niego żadne zwykłe środki zaskarżenia.

4. Trybunał stwierdza też, że skarżący dochował trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi zastrzeżonego w art. 64 ustawy o TK. Postanowienie Sądu Okręgowego w W. zostało bowiem wydane w lipcu 2015 r., a skarga została złożona 7 października 2015 r.

5. Zgodnie z zaskarżonym art. 101 § 2 kk „Karalność przestępstwa ścięganego z oskarżenia prywatnego ustaje z upływem roku od czasu, gdy pokrzywdzony dowiedział się o osobie sprawcy przestępstwa, nie później jednak niż z upływem 3 lat od czasu jego popełnienia”. Zdaniem skarżącego zawarty w tym przepisie roczny termin, którego przekroczenie stanowi obligatoryjną przesłankę umorzenia postępowania, bez względu na powody niedochowania tego terminu, uniemożliwił mu skorzystanie z sądowej ochrony przysługującego mu prawa do ochrony czci i dobrego imienia (a tym samym naruszył art. 47 w zw. z art. 45 i art. 77 ust. 2 Konstytucji).

6. W ocenie Trybunału skarżący prawidłowo określił przedmiot kontroli (art. 65 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK), wskazał, jakie konstytucyjne prawa i w jaki sposób zostały – jego zdaniem – naruszone (art. 65 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK), a także należycie uzasadnił sformułowane w skardze zarzuty (art. 65 ust. 1 pkt 3 ustawy o TK).

Skoro złożona skarga spełnia wymagania przewidziane w ustawie o TK, a nie zachodzą okoliczności określone w art. 77 ust. 3 ustawy o TK, to – na podstawie art. 77 ust. 5 tej ustawy – zasadne było nadanie jej dalszego biegu.